

Krant met de Gouden Rand - LENTE 2015

■ Goud en Zilver

Een 42-jarige goudzoeker uit Australië heeft een **goudklomp** opgegraven van 2.7 kilogram. Hij heeft de klomp gevonden in de buurt van Wedderburn, met zijn metaaldetector, ongeveer 100km van zijn woonplaats Kerang. De grote, mooi gevormde klomp lag op zo'n 15 cm diepte en zou ruim €124.000 waard zijn. [Nu.nl - 9/3/2015]

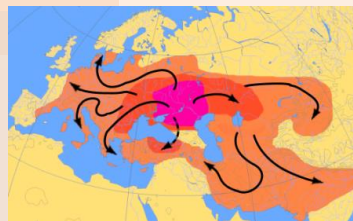
Twee amateurarcheologen hebben 162 **zilveren Romeinse munten** uit 196-249 na Christus gevonden, in de omgeving van Buren (Gelderland). Ze vonden de zilveren denarii en antoniniani in de modder van een uitgebaggerde sloot. De oudste munt in de schat is er een van keizer Septimius Severus. Het meest recente exemplaar is gemaakt tijdens de regering van keizer Philippus I. Waarschijnlijk zijn de munten kort daarna in de bodem terechtgekomen. Gezamenlijk vertegenwoordigen ze ongeveer twee maandlonen van een Romeinse soldaat. In die tijd, de 3e eeuw na Chr., was een periode van grote politieke en sociale onrust en militaire problemen. De verdediging van de noordgrens van het Romeinse Rijk - waar de munten zijn gevonden - verzwakte en de Romeinse grenstroepen hadden te kampen met invallen van Germaanse plunderaars. Wellicht heeft de eigenaar de munten begraven om ze veilig te stellen. De Nederlandsche Bank heeft de munten aangekocht voor de Nationale Numismatische (muntkunde) Collectie, van waaruit ze regelmatig munten ter beschikking stelt aan musea. [Leids Nieuwsblad, 18/2/2015]

■ Oertaal

Onze Europese taal, samen met de talen die in Azië worden gesproken, stamt waarschijnlijk af van een soort oertaal die ooit werd gesproken op de **steppes** van Oekraïne en Rusland. Deze voorloper van het Nederlands, en ook van het Engels en Grieks, ontstond vermoedelijk 6000 jaar geleden in een gebied dat zich uitstrekte van Moldavië en Oekraïne tot Rusland en het westen van Kazachstan. Er wordt verondersteld (Koerganhypothese) dat de huidige Europese en Aziatische culturen ontstonden doordat een nomadisch volk zich door de domesticatie van het paard zo'n 6000 jaar geleden begon te verspreiden over Europa en Azië. [nu.nl - 20/2/2015]

Spreekt u nog andere talen dan het Nederlands?

[afbeelding:Wikipedia]

(tegen de klippen op), 7 op 7 (alle dagen van de week), aanwerven (in dienst nemen), ten laatste (uiterlijk), vluchtmisdrijf (doorrijden na ongeval) en plat water (zonder koolzuur). Typisch Vlaamse woorden die nog niet geaccepteerd zijn: binnenkoer (binnenplaats) en stempelgeld (uitkering) en zelfs het woord goesting (zin; trek). Alhoewel het gebruik van dit laatste woord in Noord Nederland steeds gewoner is. [Trouw, 7/2/2015]

■ Belgicismen

De Belgische krant *De Standaard* heeft het 'Gele Boekje' uitgegeven, dat 1000 veelgebruikte **Belgisch-Nederlandse woorden** vermeldt; Vlaamse woorden die ook in het Nederlands worden gebruikt. Enkele voorbeelden zijn, bibbergeld (gevariantoeslag), confituur (jam), gazet (krant), onthaalmoeder (oppasmoeder), nood hebben aan (behoefte hebben aan), dagdagelijks (alledaags), ingesteldheid (mentaliteit), stockeren (opslaan), tegen de sterren op

De Krant met de Gouden Rand en de bezoeken aan de verschillende verzorgings- en verpleeghuizen zijn mede mogelijk gemaakt door ondersteuning van het Stichting Mr. August Fentener van Vlissingen Fonds, het Dela goededoelensfonds en de Stichting Hofjes Codde en Van Beresteyn

Beste lezers,

Deze Krant met de Gouden Rand is geschreven voor ouderen in verpleeghuizen. In de golf van nieuws die dagelijks op ons af komt is het soms moeilijk om die berichten te vinden die hoop geven, die nieuwe ontdekkingen laten zien, die de speciale momenten van het leven van alledag weergeven. De Krant met de Gouden Rand is gemaakt door Stichting Springlevend voor eenieder die graag de Menselijkheid wil terugzien in de nieuwsberichten. Menselijkheid blijft toch nog steeds de basis voor positieve berichtgeving! Zonder menselijkheid is er veelal alleen maar negatief nieuws. De Krant met de Gouden Rand doet verslag van het nieuws dat uitzicht biedt op een hoopvolle toekomst.

Stichting Springlevend is in 2001 opgericht om zich onder meer in te zetten voor de verbinding tussen de verschillende generaties middels een keur aan projecten.

Voor meer informatie en achtergronden zie www.springlevend.org

Colofon

Redactie en onderzoeksteam:
Paul Broekman,
Ineke Ketelaar, Paul Böck,
Sasja Cornelissen,
Otto Bignell,

Vormgeving:
Sasja Cornelissen

Overige Medewerkers aan dit project:

Vrijwilligers van
Stichting
Springlevend
en van
Research Plasma
'de Telescoop'.

Contact:
rdn@planet.nl of
(071) 541 89 63

■ Nieuwe Soorten

De kuifhaarmuts is een nieuw ontdekte **mossoort**, die nooit eerder in West-Europa is gevonden. Henk Siebel trof de soort aan op een boom in zijn woonplaats Hilversum. De kuifhaarmuts komt vooral voor in mediterrane berggebieden, waar het droog en warm is in de zomer, maar regenachtig in de winter. Het mos ontleent zijn naam aan de gekuifde harige mutsjes op het sporenkapsel. [Nu.nl - 22/2/2015]

©H. Siebel

■ De afgelopen 8 jaar zijn er wereldwijd meer dan 1000 **nieuwe zeevissoorten** ontdekt, waaronder 112 haaien en roggen. Behalve zeevissen zijn in 2014 ook zo'n 1450 nieuwe zeeorganismen ontdekt, onder meer 139 sponzen. Uit eerder ontdekte sponzen werden diverse waardevolle kankerbestrijdingstoffen gehaald. [Nu.nl - 12/3/2015]

■ Oude Bekende

Met **de paling**/aal gaat het slecht. De paling is even bedreigd als smakelijk. Er zijn weinig hapjes zo lekker als een toastje met een stukje vers gerookte paling. Palingen laten zich niet zoals zalmen of forellen in gevangenschap kweken. Van hun seksleven (hoe doen ze het?) weten we niets en de plaats van handeling ervan is een van de meest onbereikbare plekken van onze aardbol, de zeewiervelden in de **Sargassozee** in het noordwesten van de Atlantische Oceaan, vlakbij de Bermudadriehoek.

© nl.wiktionary.org

De volwassen paling, ongeacht of hij nu leeft in de Loosdrechtse Plassen, een Vlaamse boerensloot of een Engelse ven, moet een enkele reis Sargassozee onderneemen teneinde zich te kunnen voortplanten. Hoe vinden ze de weg ernaar toe? Uit onderzoek is bekend, dat de paling zigzaggend op en neer zwemt, overdag honderden meters diep en 's nachts vlak onder het oppervlak. Ze doen er vele maanden over.

■ Bloemenstalletje

Traditioneel met stip op nummer één als meest verkochte snijbloem: de roos. De gerbera heeft de laatste jaren flink aan **populariteit** gewonnen. Perkplanten zoals viooltjes zijn de meest verkochte planten voor de tuin. Als kamerplant doet de Phalaenopsis, orchideeënfamilie, het goed. [Trouw, 8/1/2015]

■ Kledingbieb

Kleren niet kopen maar lenen blijkt populair. Tweedehands kleding wordt **'vintage'** genoemd. Een stel vriendinnen van 23 en 25 jaar startten in Utrecht 'De Kledingbibliotheek'. "We willen mensen stimuleren om minder kleren te kopen en weg te gooien", zeggen ze. "Winkelen is nog wel populair, maar mensen zijn meer gaan ruilen, delen en lenen". Nu hangen zo'n 600 kledingstukken aan de rekken en heeft de winkel 158 abonnees (twee kledingstukken p.m. kost €12,50) en krijgen ze ladingen kledingstukken van donateurs. Van wat niet 'tof' genoeg is, maken de ontwerpers iets nieuws. [Trouw, 27/2/2015]

Onderweg eten ze niets, maar kunnen wel zelf opgegeten worden. Eenmaal tussen de drijvende zeewiervetatie in de Sargassozee aangekomen, paaien de dieren, althans dat wordt aangenomen. Het paar- en paaigedrag is nog nooit waargenomen. Piepkleine en geheel transparante babypalinkjes (glasaaltjes) beginnen daarna aan een reis in omgekeerde richting, 6000 kilometer terug. Ze kunnen delen van hun tocht over land afleggen, klunend en kronkelend als een ringslang door vochtige weilanden. Of de eindbestemming al tevoren in het palingbrein is in-geprogrammeerd weet niemand, ook niet of ze terugkeren naar de plek waar hun ouders leefden of naar een willekeurige waterplas. Als de palingen daarna boffen, kunnen ze ooit zelf een keer hun reis naar de wiervelden van Sargasso beginnen. De paling is één van de meest raadselachtige dieren die we in ons land kennen. [Trouw, 31/1/2015]

■ Goudsbloem

Militairen hebben hun poppy's (klaprozen), veteranen hebben hun anjers. Maar welk **symbool** hebben burgerslachtoffers? Het Exoduscomité heeft tijdens een symposium in Wageningen de goudsbloem gepresenteerd als symbool voor burgerleed. Voor hen staat de goudsbloem van oudsher symbool voor bezorgdheid en rouw. Maar ook voor heling en verzachting. De goudsbloem bloeit langdurig en weelderig door de maanden heen, dat is de veerkracht. De bloem heeft een zeer warrige wortel, dat staat voor de ellende van de oorlog, maar boven de grond is de bloem één en al pracht en naar de zon gericht. Vanuit de chaos komt de orde! De bloem staat voor het herstel van de rechtsorde en wederopbouw. [Trouw, 13/2/15]

General Electric ijskast, 1935

■ IJzersterk

De **Huishoudbeurs** heeft een naamsbekendheid van maar liefst 97%!

Bovendien roept het woord bij vaste en incidentele bezoekers prettige gevoelens op. Daarom was er ook dit jaar weer de Huishoudbeurs, in de Rai in Amsterdam. Zo'n 90% van de 240.000 bezoekers is vrouw, gemiddeld 40 jaar. Anders dan bij de allereerste editie in 1950 (ook al 50.000 bezoekers) nemen huishoudelijke apparaten maar een klein deel van de beursvloer in. Het accent is verschoven naar andere interesses van de vrouw anno 2015, zoals Fashion, Beauty, Food, Family Fun en zelfs een beetje lingerie. [Trouw, 21/2/2015]

■ In de kinderschoenen

Duitse onderzoekers hebben schoenen gemaakt die **energie opwekken** door te wandelen. De technologie kan gebruikt worden om draagbare elektronische apparaten van stroom te voorzien zonder batterijen. Er zijn twee apparaten in de schoenen: een **shock harvester** die energie genereert wanneer de hiel de grond raakt, en een **swing harvester** die energie produceert wanneer de voet zwaait voor de volgende stap. De energie is slechts 3 tot 4 milliwatt, hooguit genoeg voor kleine zenders/sensoren. [Metrotime, 15/1/2015]

■ Vervrouwelijking

Het aantal jonge vrouwen in de vier grote steden in Nederland neemt steeds verder toe vergeleken met het aantal jonge mannen. Landelijk gezien zijn er juist veel meer mannen. Er worden jaarlijks per 100 meisjes 105 jongens geboren. Er is dus een 'mannenoverschot'. Jonge vrouwen trekken naar de **grote stad** om te werken of studeren. Vooral Utrecht is populair. Daar wonen 138 jonge vrouwen op 100 mannen. De kans om alleenstaand te zijn is in de stad wel groter. Daar heeft 25% van de vrouwen van 40 tot 45 jaar geen partner, in de minder stedelijke gebieden is dat 16% (1 op 6). Voor de meeste vrouwen om je heen moet je naar Vlieland. Daar wonen 24 mannen op 42 vrouwen. Utrecht staat op plek 2. Voor de meeste mannen moet je naar Terschelling; daar wonen 289 mannen tegenover 92 vrouwen. Delft met zijn technische universiteit staat op de tweede plaats. [Trouw, 7/2/15]

■ Auto delen

Op Terschelling delen eilanders en badgasten vanaf komende zomer 100 elektrische auto's. Het is duurzaam en zo ga je gezamenlijk zorgvuldig om met grondstoffen. Er zijn inmiddels 23 dubbele laadpalen geplaatst. Je kunt een auto die vlakbij staat reserveren via een website of smartphone. De wagen blijft dan een kwartier beschikbaar om er rustig naar toe te lopen. Verder is ook te zien hoeveel elektriciteit er nog in de accu zit. Als de **actieradius van de accu** onder de 10% is, moet hij bij een laadpaal worden geparkeerd en worden aangesloten met een kabel die in de kofferbak ligt. Eilanders kunnen tegen 19 cent per minuut (excl. btw) en badgasten tegen 28 cent per minuut een elektrische auto huren op Terschelling. Zo draagt het deelautoproject - dat aanzienlijk goedkoper is dan autobezit - bij aan de duurzame ambities van het Waddeneiland. [Trouw, 16/3/2015]

■ Zonneauto's

Een gezinswagen op zonne-energie is een revolutionair ontwerp van Eindhovense studenten. De energie die de zonnepanelen op de auto opwekt, wordt opgeslagen in een batterij. De wagen is grotendeels gemaakt van koolstof, ligt wat laag bij de grond, maar zit best comfortabel. Hij weegt 380 kilo, haalt snelheden van een gewone auto en kan 1500 kilometer rijden voordat je hem moet opladen. Dat kan via een stopcontact. Of, je zet hem een tijdje in de zon. De studenten hebben een prijs gekregen in de VS voor dit ontwerp. [AD, 7/2/2015]

■ Ouderengolf

Vergrijzing en een afnemend aantal jonge mensen ('ontgroening') gaan vaak hand in hand. Nuenen, Heeze-Leende en Valkenswaard (Zuid-Oost Brabant) maken zich op voor een **flinke grijze golf**. Over 15 jaar is hier bijna een op de drie inwoners 65-plusser. Nu is dat bijna een kwart. Ook de gemeenten rond Eindhoven en Helmond zullen in de toekomst meer vergrijzen. Volgens prognoses ligt het aantal 65-plussers in deze provincie in 2030 op gemiddeld een op de vier. Eindhoven en Helmond zelf vergrijzen veel minder. De steden drukken het gemiddelde percentage vergrijzing in deze regio. Ook de landelijke trend is dat steden minder vergrijzen dan (kleine) gemeenten. [Eindhovens Dagblad,,18/3/2015]

**Hoe zou u ervoor zorgen,
dat jongeren ook buiten de stad willen gaan wonen?**

■ Natuurlijke Vernieuwing

Als enige ter wereld vaart het binnenvaartschip de Triade niet met een schroef, maar met een op en neer bewegende vleugel als de staart van een dolfijn. Het schip is 90 jaar oud, maar herbergt ondanks zijn hoge leeftijd een heuse innovatie in de scheepvaart. Het idee van de 'dolfijnenstaart' komt van een Nederlands ingenieursbedrijf O-foil dat werkt aan een schoner alternatief voor de schroefaandrijving, want juist de scheepsschroef blijkt een grootverbruiker van brandstof. Dat komt doordat een binnenvaartschip regelmatig door ondiepe vaargeulen van Europese rivieren vaart. Hierdoor is het schip aangewezen op een te kleine, niet-efficiënte schroef. Waarmee een groot schip tussen de 200.000 en 400.000 liter dieselolie per jaar verbruikt. De 'dolfijnenstaart' of vleugelaandrijving verbruikt 50% minder brandstof en stoot daardoor minder broeikasgassen uit. Dolfijnen bewegen zich heel efficiënt voort en hebben weinig energieverlies. Ze hebben een platte, brede staart die krachtig op en neer gaat. Dat principe hebben ze met een eenvoudig mechanisme nagebouwd. De flapper beweegt langzamer dan een schroef. De vernieuwde Triade is opvallend stil. Dat is prettiger voor de schipper, maar ook voor de vissen. De Triade gaat met het grootste gemak door ondiepe wateren. [Trouw, 6/2/2015]

■ Impuls van de zon

Het 'zonnevliegtuig' Solar Impulse kan 35.000 kilometer afleggen zonder daarbij een druppel brandstof te gebruiken. Het vliegtuig maakt dit jaar een reis om de wereld, te beginnen en eindigen in Abu Dhabi, met 12 tussenstops. De snelheid ligt tussen de 50 en 100 kilometer per uur. Begin augustus zit de reis er naar verwachting op. Het is het eerste vliegtuig op zonne-energie, dat meerdere dagen en nachten op rij in de lucht kan blijven. Aan boord is slechts plaats voor één piloot. [10/3/2015-theoptimist.nl]

■ Elfeninvasie

Een kolonie elfen heeft haar intrek genomen in het lokale bos van Crewkerne, een Engels dorpje in het graafschap Somerset, in het zuidwesten van Engeland. Sinds de eerste elf zijn intrek nam in Wayford Woods, zo'n 15 jaar terug, zijn hele stukken bos inmiddels 'bewoond' door elfen. Op ruim 200 bomen zijn zelfgetimmerde deurtjes te vinden die de ingang naar een elfenhuisje voorstellen. Wie er achter de constructie zit, blijft een raadsel, maar de nederzetting barst inmiddels uit haar voegen. Op sommige dikke bomen zijn wel tien deuren te vinden. Kinderen versieren de deurtjes. Zij laten geregeld cadeautjes en brieven achter voor de fictieve bewoners. Maar de lokale boswachter heeft genoeg van de elfengekte en meent dat de spijkers de boomstammen beschadigen. Ook waarschuwt hij dat er veel plastic en ander afval in het bos belandt. De boswachterij wil niet dat de elfenstad zich verder uitbreidt. Sommige Britten vinden deze 'elfjescontrole' zwaar overdreven. "Kinderen moeten meer de natuur in en hun creativiteit en verbeelding stimuleren.". Anderen denken juist dat de opzichtige, in klatergoud bedekte of fel roze deuren, het karakter van het bos ruïneren. [De Gelderlander, 9/3/2015]

■ Opgelapt

De Limburger en meester-reparateur Tom van Deijnen (41), wonende in het Engelse Brighton heeft zich verdiept in het repareren van textiel. Hij herstelt truien die al jaren onderin de kast liggen. Niet alleen om te laten zien hoe mooi een goed uitgevoerde reparatie kan zijn, maar ook uit protest tegen de wegwerpcultuur en de uitbuiting van mensen die werken in sweatshops, waar veel te goedkope kleren vandaan komen. Bovendien wil hij de aandacht vestigen op de **oude technieken**, die meisjes nog niet zo lang geleden gewoon op de lagere school leerden, maar die bijna niemand meer kent. Iedere soort slijtage had een eigen reparatietechniek. Sleetse knieën repareer je anders dan een winkelhaak. In het Fries museum zijn oefenlapjes te zien uit begin 20e eeuw. Ter voorbereiding op het huwelijk moesten meisjes stop-en-maastechnieken oefenen. Dat gebeurde in kleur, om het in praktijk uiteindelijk onzichtbaar te kunnen. [NRC, 8/3/2015]

■ Volksverhalen

Wie dol is op sprookjes en sagen kan per fiets of te voet op pad met de Sagenjager, een digitale routeplanner vol met volksverhalen over de omgeving van het Waterland in Noord-Holland. De Nederlandse Volksverhalenbank met ruim 44.000 verhalen vormt de bron van de Sagenjager. Op deze fietsroute slinger je langs 21 duivelse, magische en historische plekken in ca. 33 km. Het start- en eindpunt is Monnickendam. De route loopt een stukje over het schiereiland Marken en gaat dwars door Volendam. Daar heb je een verhaal dat min of meer verklaart waarom je op het wapen van het dorp een paard met een vis aan z'n hoef ziet.

Beweerd wordt dat er op een dag boerenmeisjes spelen bij de waterkant, als er plotseling een veulen uit het water verschijnt. Het paard laat zich door één meisje aaien, en geeft haar een visje als geschenk. Uiteindelijk gaat het meisje op de rug van het veulen zitten. Samen verdwijnen ze voorgoed in de golven. Er breekt paniek uit in het dorp. De boeren proberen het kind met man en macht terug te vinden. Dagenlang laten ze hun netten het water inzakken, maar al wat ze bovenkrijgen is vis. Volgens de overlevering moet dat het moment geweest zijn waarop de Volendammers beseften dat hun water bijzonder visrijk was. De sage is verzonnen door de grote kolonie kunstenaars die in de 2e helft van de 19e eeuw samenkwam in het idyllische Volendam. Rond 1900 verzamelde dokter Cornelis Bakker, een arts met een uitgebreide praktijk, ruim honderd verhalen uit het gebied. Het volgende gebied dat aan de Sagenjager wordt toegevoegd zal de Friese Wouden zijn. [Trouw, 19/3/15]

■ Latere Rembrandt

'De Nachtwacht' uit 1642 is Rembrandts beroemdste schilderij, maar de late Rembrandt is een klasse apart. In de laatste twee decennia van zijn leven ging Rembrandt (1606-1669) op zoek naar een radicale vorm van waarheidsgetrouwheid, weg van de show, de opzichtige virtuositeit. Het leidde tot zijn bijzonderste schilderijen. Hij was klaar met de concurrentie met andere schilders. Hij had al lang laten zien dat hij net zo goed als ieder ander kon schilderen. Rembrandt ging zijn eigen weg: steeds ruwer en donkerder schilderde hij. Steeds introverter. Waarom veranderde hij schijnbaar rücksichtslos zijn stijl? In plaats van levendigheid en chaos zien we rust en contemplatie. De beweeglijkheid zit hem nu in de schetsmatige – juist niet precieze – lijnen die de kijker uitnodigen om er beweging in te zien. Daarvoor moet je van een afstand door je ooghaars kijken. Dan lijkt het net of de afgebeelde personen in beweging komen. Dit nieuwe doel verklaart zijn keuze voor de 'ruwe' wijze van schilderen. Hij nodigt nadrukkelijk uit tot **goed te kijken**. [Trouw, 6/2/2015]

■ Breiende mannen

Het Toscaanse Prato was ooit het kloppend hart van de Italiaanse textielindustrie, maar die traditie staat zwaar onder druk nu de Chinezen de hoogwaardige Italiaanse bedrijven overnemen die 24 uur draaien. Ondertussen treffen mannen van jong tot oud elkaar in **'knit point cafés'** (breicafés). De echte drijfveer is het herontdekken van deze eeuwenoude Italiaanse textielkunst traditie. De Italiaanse man breit, borduurt en punnikt. In de bar, de bus en de trein. Het is een heuse trend aan het worden. [Eindhovens Dagblad, 28/2/2015]

■ Heilig Jaar

Paus Franciscus heeft een buitengewoon Heilig Jaar van **barmhartigheid** aangekondigd. Een Heilig Jaar is een bijzondere periode waarin boete, bezinning en naastenliefde centraal staan. Normaal vindt het één keer in de 25 jaar plaats (voor het laatst in 2000), maar een paus kan ook tussentijds een buitengewoon Heilig Jaar aankondigen. De heilige deuren in de 4 pauselijke basilieken van Rome zullen open gaan. Dit Heilig Jaar loopt van 8 december tot november volgend jaar. In 2000 kwamen er 25 miljoen pelgrims naar Rome. "We zijn niet uit op geld verdienen, maar op concrete tekenen van barmhartigheid" zei de aartsbisschop. [Trouw, 19/3/2015]